МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (КИЇВ)
ПВНЗ КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ (КИЇВ)
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (КИЇВ)
АКАДЕМІЯ МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО (КИЇВ)
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА (КИЇВ)
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИК КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ (КИЇВ)
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РІВНЕ)
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА (ЧЕРНІГІВ)
ІНСТИТУТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ (КИЇВ)
КИЇВСЬКА МУНІЦИПАЛЬНА АКАДЕМІЯ ЕСТРАДНОГО ТА ЦИРКОВОГО МИСТЕЦТВ (КИЇВ)

МАТЕРІАЛИ

Всеукраїнської науково-практичної конференції

«КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ І ПРОЦЕСИ В ДИСКУРСІ СУЧАСНОГО НАУКОВОГО ДІАЛОГУ»

20–21 березня 2025 року

Київ–2025

УДК 001.8:378.22:008(072)
Б770

Редакційна колегія: Совгира Тетяна Ігорівна, докторка культурології, доцентка, Чміль Ганна Павлівна, докторка філософських наук, професорка, Виткалов Сергій Володимирович, доктор культурології, професор, Бойко Людмила Павлівна, кандидатка педагогічних наук, професорка, Оборська Світлана Валентинівна, кандидатка мистецтвознавства, професорка, Шевель Інна Петрівна, кандидатка соціологічних наук, доцентка.

Рекомендовано до друку
Вченою радою Київського національного університету культури і мистецтв
(протокол № 13 від 27 березня 2025 р.)

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Культурно-мистецькі практики і процеси в дискурсі сучасного наукового діалогу»

Культурно-мистецькі практики і процеси в дискурсі сучасного наукового діалогу: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 березня 2025 р.) Київ : КНУКіМ, 2025. 210 с.

ISBN 978-966-602-400-1

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність поданого тексту, за правильне цитування джерел і посилання на них, а також за інші відомості, що містяться в тезах.

Роботи авторів, які не мають наукового ступеня (вченого звання), узгоджено та затверджено науковими керівниками.

Тези репрезентують погляди авторів тексту, які можуть не збігатися із позицією упорядників і редакторів.

© Київський національний університет культури і мистецтв, 2025

3. Касьянов Д. В. Гейміфікація в сучасних українських дослідженнях. *Наукові записки Малої академії наук України.* 2024. № 2. С. 119–127. URL: https://snman.science/index.php/sn/article/view/278 (дата звернення: 12.02.2025).

4. У Туреччині засновників фінансової піраміди засудили до понад 45 000 років в'язниці за створення фінансової піраміди, яка маскувалася під онлайн-гру з фермою. URL: https://antikor.com.ua/articles/750072-v_turtsii_osnovatelej_finansovoj_piramidy_prigovorili_k_bolee_45_000_let_tjurjmy (дата звернення: 10.02.2025).

5. Re:start – це новий підхід до реабілітації: як працює інноваційна програма «Кревні» та Favbet Foundationє. URL: https://speka.media/restart-ce-novii-pidxid-do-reabilitaciyi-yak-pracyuje-innovaciina-programa-krevni-ta-favbet-foundation-9xrjwz (дата звернення: 10.02.2025).

РУСАКОВ СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ,
кандидат філософських наук, доцент,
професор кафедри філософської антропології,
філософії культури та культурології,
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

ІНСТИТУЦІЙНА ПІДТРИМКА ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ КУЛЬТУРОЛОГІВ: РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Становлення та розвиток культурологічної освіти залежить від розвитку державних та громадських організацій, що підтримують освітні, дослідницькі та практичні аспекти професійної самореалізації. В умовах сучасних викликів, зокрема війни, культура набуває стратегічного значення, інтегруючись у глобальний дискурс не стільки як творчо-естетичний феномен, скільки джерело національної ідентичності та репрезентації на міжнародній арені. Війна в Україні, на нашу думку, актуалізувала наступні культурологічні питання: збереження культурної спадщини, підтримка митців та розвиток культурної дипломатії. У цьому контексті особливої важливості набувають ініціативи, спрямовані на згуртування професійної спільноти культурологів та вдосконалення підготовки здобувачів освіти в закладах вищої освіти України.

В Україні підготовку фахівців у сфері культури та культурного менеджменту тривалий час здійснювали в рамках спеціальностей «034 Культурологія» та «028 Менеджмент соціокультурної діяльності». Всупереч тому, що вони належать до різних галузей знань, обидві спеціальності мають спільний об'єкт дослідження та орієнтовані на формування компетенцій, необхідних для роботи в культурному середовищі [9]. Українські дослідники здійснювали спробу вивчення інноваційних технологій формування професійної компетентності культурологів та наголошували на необхідності підвищення якості культурної освіти в контексті глобалізації [3]. Також цікавим є дослідження ролі післядипломної освіти у розвитку культуротворчої особистості педагога, де зосереджується увага на її значенні для подальшого професійного зростання у сфері культурології [7].

Значно вплинули на активізацію культурної сфери в Україні державні інституції, які у другій половині 2010-х років сприяли розвитку професійного середовища культурологів. Важливу роль у цьому процесі відіграв **Український культурний фонд**, який запропонував нову прозору модель фінансування культурних ініціатив для митців та дієвців культури, актуалізував питання професійної експертизи та надав низку практичних кейсів для аналізу

під час навчання в університеті. Важливо згадати **Український інститут**, який займається культурною дипломатією та популяризацією української культури на міжнародній арені. Його діяльність охоплює проведення міжнародних виставок, підтримку молодих дослідників та реалізацію культурних обмінів [12]. Також почав діяти **Український інститут книги** (УІК), який спрямований на сферу підтримки книговидання, популяризації читання та організації культурно-мистецьких проєктів, що створює можливості для професійного зростання фахівців у галузі культурології [8]. Всі ці державні інституції, крім основної діяльності, мали вплив на розвиток професійних навичок і розширення мережі контактів у культурній сфері та проведення культурологічних практик студентів на базі цієї інституції.

Поряд із державними установами вагому роль у становленні професійної спільноти культурологів відіграють громадські організації.

Українська асоціація культурологів (УАК) – перший важливий етап у формуванні професійного культурологічного середовища у 2010 році [2]. Ініціатором створення стали викладачі та студенти кафедри культурології Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, яка з 2005 року здійснює підготовку фахівців із культурології, забезпечуючи високоякісне навчання та підтримку студентів через академічні та президентські стипендії [6].

Наступним важливим етапом стало заснування у 2013 році **Української асоціації культурологів Львова (ГО «УАК-Львів»)**, яка стала осередком аналітичної, організаційної та освітньої діяльності [10].

Одним із вагомих проєктів ГО «УАК-Львів» стало дослідження «Освітнього профілю стратегії культури Львова», реалізоване спільно з дослідницькою агенцією Fama за підтримки Українського культурного фонду. У рамках цього проєкту було здійснено соціологічні дослідження, результати яких використовуються для вдосконалення навчальних програм відповідно до вимог ринку праці. Особливу увагу приділено залученню студентів культурологічних спеціальностей Львова до практичної діяльності, що сприяє їхньому професійному становленню та розвитку культурного середовища. Крім того, ГО «УАК-Львів» активно займається організацією культурних форумів, підтримкою локальних ініціатив та створенням майданчиків для обговорення актуальних проблем розвитку культури в Україні.

Важливо також згадати **ГО «Коаліція дієвців культури»**, яка була заснована у 2022 році та вже має низку реалізованих культурологічних ініціатив, та **ГО «Асоціація українських музеїв»** (2024 р.), яка має амбітні плани. Співпраця з музейними організаціями набуває нового значення, адже згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 року № 1021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти», спеціальність «034 Культурологія» об’єднана зі спеціальністю «027 Музеєзнавство, пам’яткознавство» та створено нове найменування спеціальності – «В12 Культурологія та музеєзнавство». Крім того, згідно з цією Постановою у закладах вищої освіти України більше не здійснюватиметься підготовка менеджерів соціокультурної діяльності на першому (бакалаврському), другому (магістерському) та третьому (освітньо-науковому) рівнях вищої освіти.

Важливу роль у згуртуванні професійної спільноти культурологів має відіграти зареєстрована у 2024 році **Асоціація культурологів України (АКУ)**. Ця громадська організація є закономірним продовженням ідеї 2010 року Української асоціації культурологів (УАК), тому її засновниками стали фахівці Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Ця організація об’єднує зусилля фахівців із метою зміцнення суспільної ролі культурології, розвитку наукової співпраці та захисту інтересів представників

спеціальності як на національному, так і на міжнародному рівнях, виступаючи як інтеграційна платформа для професійного зростання та академічної взаємодії [1]. На початку листопада вже відбулась триденна культурологічна школа для студентів та викладачів спеціальності «Культурологія».

Опосередкований вплив на культурологічну освіту відіграє **Український інститут майбутнього** (UIF), який реалізує проєкт «Інакша освіта». Цей проєкт має на меті адаптувати українську освіту до сучасних викликів, використовуючи найкращі світові практики, що сприяє формуванню креативних, відповідальних та підприємливих громадян. Основними цілями проєкту є розроблення унікальної освітньої концепції, яка поєднує традиційні підходи з інноваціями, залучення студентів та молодих професіоналів до проєктів, що стимулюють розвиток творчих і підприємницьких навичок, створення платформи для обміну знаннями між студентами, педагогами та бізнесом, а також впровадження програм розвитку емоційного інтелекту і соціальних навичок у рамках освітнього процесу [4].

Таким чином, інституційна підтримка відіграє важливу роль у розвитку культурологічної освіти та формування фахової спільноти. Співпраця державних установ, громадських організацій та освітніх закладів дає змогу сформувати нові підходи до професійної підготовки культурологів. Подальший розвиток культурологічної спільноти потребує об’єднання викладачів різних університетів України, напрацювання дорожньої карти, активного діалогу з Міністерством освіти і науки України, Міністерством культури та стратегічних комунікацій України, Міністерством цифрової трансформації України та міжнародного партнерства, що сприятиме зміцненню позицій культурології як сучасного наукового напряму.

Список використаних джерел:

1. Асоціація культурологів України |acu.team. *acu.team*. URL: https://www.acu.team/ (дата звернення: 10.03.2025).

2. Відбулися установчі збори Української асоціації культурологів. *Релігія в Україні*. URL: https://www.religion.in.ua/news/vazhlivo/6005-vidbulisya-ustanovchi-zbori-ukrayinskoyi-asociaciyi-kulturologiv.html. (дата звернення: 09.03.2025).

3. Єпик Л. І., Коваленко О. В. Інноваційні технології у формуванні професійної компетентності фахівців культурологів. 2020. Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. С. 323.

4. “Інакша освіта: Генеза освітніх концепцій західного суспільства” – Український інститут майбутнього. *Український інститут майбутнього – Кадровий резерв майбутнього*. URL: https://uifuture.org/publications/inaksha-osvita/ (дата звернення: 11.03.2025).

5. Комарніцька О. Проєкти у сфері культури як інструмент посилення культурної присутності України у світі (з досвіду діяльності Українського інституту та Українського культурного фонду). *Питання культурології*. 2024. Т. 43. С. 125.

6. Культурологія в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова: чому варто обрати саме нас?. *Головна*. URL: https://udu.edu.ua/?view=article &id=6768:kulturolohiya-v-ukrayinskomu-derzhavnomu-universyteti-imeni-mykhayla-drahomanova-chomu-varto-obraty-same-nas&catid=17 (дата звернення: 21.03.2025).

7. Ніколаєску І. О. Роль інститутів післядипломної освіти в розвитку культуротворчої особистості педагога. *Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2013. № 26. С. 136.

8. Новини | Український інститут книги. *Український інститут книги*. URL: https://www.ubi.org.ua/uk/news (дата звернення: 20.03.2025).

9. Муха О. Я., Дарморіз О. В. Компетентнісний вимір культурного менеджменту. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії.* 2021. Випуск 36. С. 116–125. https://doi.org/10.30970/PPS.2021.36.14

10. Українська асоціація культурологів – *UAK.Lviv* URL: https://uaclviv.com/ua (date of access: 10.03.2025).

11. Український культурний фонд. *Український культурний фонд*. URL: https://ucf.in.ua/m_lots/67389cc647255f0fdc4e4842 (дата звернення: 09.03.2025).

12. Insight UA. *Insight UA*. URL: https://insight.ui.org.ua/ (date of access: 09.03.2025).

СІРИЙ ЄВГЕН ВОЛОДИМИРОВИЧ,
доктор соціологічних наук, професор,
Інститут соціології НАНУ
ORCID https://orcid.org /0000-0003-3396-8168

СІРА ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА,
кандидатка філософських наук,
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
ORCID https://orcid.org /0000-0003-1069-2381

КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРАКТИКИ У РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Екологічна культура є невід'ємним компонентом не тільки природничо-наукової грамотності, але і необхідним елементом сучасної культури людини в аспекті відношення до довкілля/природи. В сучасному суспільстві під нею розуміють певну систему ставлень, цінностей, яка стосується всіх питань відносно взаємовідносин людини та природи, довкілля. Її наявність та утилітарність для людини пояснюється тим, що в результаті (як це не пафосно прозвучить) ми розуміємо, що виживання та успішне існування людей у природному довкіллі залежить від того, як ми зуміємо вибудувати взаємини із середовищем проживання. Для того, щоб зробити це співіснування найбільш вигідним і нешкідливим для обох сторін, відносини повинні бути гармонійними. І для того, щоб їх вибудувати, це повинна розуміти кожна людина. Для цього потрібні не закони, а передусім вироблення і дотримання норм як би звичайного характеру, для повсякденного життя – ощадливого і шанобливого ставлення до природи, довкілля.

До змісту екологічної культури, окрім таких інтегративних компонентів, як екологічне знання, екологічне мислення, екологічно виправдана поведінка, виховання, освіта, входять і ціннісні орієнтації. Останнє можна інтерпретувати як естетичне сприйняття навколишнього світу, сприйняття через екологічну призму загальнокультурних цінностей, таких як життя, природа, рідний край, заповідна природа, здоров'я людини, милосердя, турбота про живе.

Гармонізація відносин із природою починається з розуміння того, в якому оточенні, середовищі ми хочемо жити: в забрудненому (як відразу це сприймається) або чистому, «доглянутому». Не вдаючись у високі пафосні матерії, це бажання жити в чистоті. Тому і виникає необхідність цілеспрямованого формування рівня екологічних цінностей у системі загальнолюдських. Крім того, під екологічною культурою, попри багатьох її складових, окрім діяльнісної світоглядної системи закріплених норм, спрямованих на збереження та покращення довкілля, розуміють також сукупність ціннісних екологічних орієнтацій.